Procjena rizika u obavljanju poslova privatne zaštite

Selič, Anja

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:128:459550

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Veleučilište u Karlovcu

Odjel sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Anja Selič

Procjena rizika u obavljanju poslova privatne zaštite

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2018.

Karlovac University of Applied Sciences
Safety and Protection Department
Profesional graduate study of Safety and Protection

Anja Selič

Risk assessment in the performance of private security activities

Final paper

Karlovac, 2018.

Veleučilište u Karlovcu

Odjel sigurnosti i zaštite

Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Anja Selič

Procjena rizika u obavljanju poslova privatne zaštite

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Davor Kalem, struč.spec.krim.

Karlovac, 2018.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
KARLOVAC UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
TrgJ.J.Strossmayera 9
HR-47000, Karlovac, Croatia
Tel. +385 - (0)47 - 843 - 510
Fax. +385 - (0)47 - 843 – 579

HRN EN ISO 9001:2009

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

Stručni/specijalistički studij: Sigurnost i zaštita
(označiti)

Usmjerenje: Zaštita na radu

Karlovac, 15.10. 2018.

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student: Anja Seliž

Naslov: Procjena rizika u obavljanju poslova private zaštite

Opis zadatka:

1. Opisati djelatnost i ovlasti sustava private zaštite
2. Navesti zakonske temelje koji reguliraju djelatnost private zaštite i procjenu rizika
3. Pojasniti važnost procjene rizika u poslovima private zaštite
4. Obraditi problematiku obavljanja poslova privatne zaštite s motrišta rizika za zdravlje zaposlenika
5. Obraditi procjenu rizika za radna mjesta na kojima se djelatno obavljaju poslovi private zaštite
6. Navesti osobnu zaštitnu opremu u sektoru private zaštite
7. Navesti i opisati obveze poslodavca i zaposlenika u vezi procjene rizika i zaštite na radu

Zadatak zadan:	Rok predaje rada:	Predviđeni datum obrane:
15. 6. 2018.	15. 10. 2018.	18.10.2018.

Mentor:
Davor Kalem, struč. spec. crim.

Predsjednik ispitnog povjerenstva:
dr. sc. Nikola Trbojević, prof. v. škole

PREDGOVOR

Ovaj rad nastao je kao rerultat stečenih znanja tijekom školovanja i prikupljenih informacija o privatnoj zaštiti kao i o analiziranju samih podataka. Uključeno je i samo znanje izrade procjene rizika koje sam usavršila u ovom dijelu obrazovanja.

Zahvaljujem se svom mentoru Davoru Kalemu, struč. spec. krim., na korisnim savjetima i uputama za pisanje ovog rada, kao i na velikom strpljenju kroz cijelo vrijeme nastajanja rada.

Zahvaljujem se svojoj obitelji koja mi je omogućila moje obrazovanje i usavršavanje na području sigurnosti i zaštite, kao i na njenoj velikoj potpori i pomoći.

Veliko hvala svima!

SAŽETAK:

Potreba za zaštitom uvjetovana je postojanjem opasnosti, to jest mogućnošću ugrožavanja, jer zaštita je prirodna potreba svakog živog bića i društvenih skupina i ima zadaću osiguravanja njihovih životnih uvjeta i razvoja. Zadaća zaštite jest stvaranje uvjeta u kojima se ugrožavanje sustava svodi na razinu koja ne ugrožava optimalnu razinu sigurnosti. Budući da je predmet privatne zaštite u prvom redu fizička sigurnost osoba i imovine, moglo bi se zaključiti da potreba za njezinim postojanjem nastaje kad postoje opasnosti za fizičku sigurnost osoba, njihovih života i zdravlja i/ili imovine. Sigurnost i zaštita su pojmovi koji se upotrebljavaju i u privatnoj zaštiti. Kako u pogledu štićene osobe, objekta ili prostora tako i u pogledu osobe koja obavlja posao privatne zaštite. Stoga je neophodno izraditi procjenu rizika za ovu vrstu posla kako bi se moguće opasnosti svele na minimum i osigurale dugotrajne i sigurne pretpostavke za rad.

Ključne riječi: Privatna zaštita**,** čuvar, zaštitar, procjena rizika, zdravstveni pregledi

ABSTRACT:

The need for protection is conditioned by the existence of danger, that is, the possibility of endangering, because protection is the natural necessity of every living creature and social groups and has the task of ensuring their living conditions and development. The task of protection is to create conditions in which the threat of the system is reduced to a level that does not compromise the optimal level of security. Since the subject of private protection is the physical security of persons and property, it may be concluded that the need for its existence arises when there are dangers to the physical security of persons and / or property. Security and protection are concepts that are also used in private protection. Both in terms of the protected person and in relation to the person performing private security work. It is therefore imperative to make a risk assessment for this type of job in order to minimize possible dangers and to ensure long-term and safe assumptions for work.

Key words: Private security, guardian, security guard, risk assessment, health reviews

SADRŽAJ

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA I
PREDGOVOR II
SAŽETAK: III
SADRŽAJ V
1. UVOD 1
1.1. Predmet i cilj rada 1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja 2
2. PRIVATNA ZAŠTITA 3
3. POSLOVI PRIVATNE ZAŠTITE 5
4. OVLASTI OSOBA KOJE OBAVLJAJU POSLOVE PRIVATNE ZAŠTITE 8
5. PROCJENA RIZIKA U OBAVLJANJU POSLOVA PRIVATNE ZAŠTITE 13
5.1. Prepoznavanje opasnosti i opasnih situacija u obavljanju poslova privatne zaštite 15
5.2. Prepoznavanje osoba koje su izložene opasnosti. 17
5.3. Procjena rizika za radnike, osobe i radna mjesta pri obavljaju poslova privatne zaštite 19
5.3.1. Procjena rizika za radno mjesto – čuvar 23
5.3.2. Procjena rizika za radno mjesto – zaštitar 28
5.4. Istraživanje mogućnosti za umanjivanje rizika 37
6. OSOBNA ZAŠTITNA SREDSTVA I OPREMA U OBAVLJANJU POSLOVA TJELESNE ZAŠTITE 39
6.1. Osobna zaštitna sredstva i oprema za radno mjesto – čuvar 41
6.2. Osobna zaštitna oprema i sredstva za radna mjesta – zaštitar 43
7. PRAVA I OBAVEZE POSLODAVCA I RADNIKA KOJI OBAVLJANJU POSLOVE TJELESNE ZAŠTITE U VEZI SA ZAŠTITOM NA RADU 49
7.1. Obveza osposobljavanja za rad na siguran način 49
7.2. Obveza rada dužnom pažnjom 51
7.3. Obveza suradnje 52
7.4. Zdravstveni pregledi osoba koje obavljaju poslove tjelesne zaštite 53
7.4.1. Zdravstveni pregledi za čuvara 54
7.4.2. Zdravstveni pregledi za zaštitara 55

8. ZAKLJUČAK..... 57
9. LITERATURA..... 60

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Zbog uvjeta realizacije fizičke sigurnosti u ranoj povijesti razvoja ljudskog društva nastala je potreba za specijalizacijom i profesionalizacijom realizacije funkcije zaštite. U javnom sektoru (državi) takva je profesionalna organizacija poznata najčešće pod nazivom „policija“, a u privatnom su sektoru to trgovačka društva za pružanje usluga privatne zaštite. Usluge države (policije) moraju biti dostupne svima, a usluge privatne zaštite onima koji ih mogu unajmiti i platiti.

Potreba za privatnom zaštitom nije rezultat politike privatizacije javnih usluga, već proizlazi iz obveza i prava zaštite od opasnosti i ugroza koje narušavaju optimalno stanje sigurnosti. [1]

Sigurnost i zaštita na radu je sve ono što treba učiniti da bi se zaštitio čovjek u organiziranom procesu rada i otvorila čovjekova sigurnost od ozljeda, profesionalnih i drugih bolesti, odnosno ostvarila sigurnost za život i zdravlje.

Pođemo li od spoznaje da je čovjekov život i zdravlje najveća vrijednost s kojom se ne mogu uspoređivati nikakve druge vrijednosti, sve su druge discipline, pravila i norme podređeni zaštiti na radu. [5]

Iako je zakonska regulativa zaštite na radu dobra, ona će imati tako dugo sporednu ulogu jer se problem nalazi u provođenju propisa i primjeni standarda/pravila struke zbog toga što poslodavci nerijetko te propise i standarde ne primjenjuju ozbiljno.

Cilj ovoga rada je jasno prikazati opasnosti koje kriju poslovi obavljanja privatne zaštite, kao i sama procjena rizika za svako pojedino mjesto, s ciljem da se što prije otkriju opasnosti i rizici koji se nalaze na radnim mjestima te slijedom toga da se na što bolji način umanje ili u potpunosti uklone. Svrhovito, kako bi poslovi privatne zaštite postali još sigurnijima radnicima kao i osobama koje oni okružuju.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Temeljni i glavni izvori za pisanje ovoga rada bili su zakoni i pravilnici tematike Privatne zaštite i Zaštite na radu. Uz navedene, korisni izvori bili su i stručni članci te izvori na internetu. Dio rada vezan uz procjenu rizika za radno mjesto čuvar i zaštitar napravila sam sama, po uzoru na stečeno znanje koje sam stekla u obrazovanju.

Prilikom prikupljanja i pronalaženja stručnih članaka, zakona i pravilnika provela sam analitičku metodu, pri procjeni rizika u obavljanju poslova privatne zaštite komparativnu metodu, čije sam rezultate prikazala tablično dok sam završetak rada, odnosno zaključak provela pomoću induktivne metode.

2. PRIVATNA ZAŠTITA

Različiti oblici u prvom redu tjelesne zaštite osoba, objekata i imovine postoje već više od tisuću godina i slobodno se može reći da je to jedna od najstarijih djelatnosti ovoga svijeta i ljudskog društva. Tjelesna zaštita uočava se već u prvobitnoj zajednici gdje su na različitim oblicima zaštite bili angažirani svi članovi zajednice. Zaštita osoba i imovine bila je dodjeljivana sposobnijim članovima zajednice, ali u slučaju potrebe, bez obzira na podjelu poslova, u to vrijeme uključivali su se u zaštitu imovine svi članovi zajednice jer je tada bilo najvažnije golo preživljavanje, opstanak zajednice i plemena.

Općenito, potreba za zaštitom uvjetovana je postojanjem opasnosti, to jest mogućnošću ugrožavanja, jer zaštita je prirodna potreba svakog živog bića i društvenih skupina i ima zadaću osiguravanja njihovih životnih uvjeta opstanka i razvoja.

Zadaća zaštite jest stvaranje uvjeta u kojima se ugrožavanje sustava (živog bića, društva, poslovne organizacije, države...) svodi na razinu koja ne ugrožava optimalnu razinu sigurnosti. Budući da je predmet privatne zaštite fizička sigurnost osoba i imovine, moglo bi se zaključiti da potreba za njezinim postojanjem nastaje kad postoje opasnosti za fizičku sigurnost osoba i/ili imovine. Ova tvrdnja bila bi u potpunosti točna kada bi privatna zaštita bila jedini oblik djelovanja radi postizanja fizičke sigurnosti.

Privatna zaštita ima zadaću, ovisno o potrebama svojih klijenata, a sukladno zakonskim uvjetima, realizirati zaštitnu potrebu klijenata radi ostvarivanja prihvatljivog stanja sigurnosti. [1]

Privatna zaštita kao svojevrsni drugi prsten sigurnosnog djelovanja, iza policije, svojim uspješnim djelovanjem omogućuje državi smanjenje trošenja društvenih resursa na zadaće zaštite i njihovo preusmjeravanje na razvojne zadaće društva, a da time ne bude smanjena ukupna razina društvene zaštite.

Država odgovara, i mora odgovarati, za stanje nacionalne sigurnosti tako što pruža usluge zaštite u području javne sigurnosti i uređivanjem uvjeta djelovanja privatne zaštite.

Stoga je privatna zaštita gospodarska grana (industrija) koja na temelju ugovora pruža sigurnosne usluge (zaštitarstvo) svojim klijentima radi ostvarivanja njihove sigurnosti štićenjem osoba i imovine od ugrožavanja prema uvjetima određenima zakonom. Na temelju iznesenoga proizlazi da su termini privatna zaštita i zaštitarstvo po sadržaju jednaki. [1]

Slika 1. Tjelesna zaštita [30]

3. POSLOVI PRIVATNE ZAŠTITE

Djelatnost privatne zaštite obuhvaća slijedeće poslove koji imaju za cilj zaštitu osoba i imovine:

- zaštitu stambenih, poslovnih i drugih objekata i prostora te javnih i drugih površina,
- zaštitu novčarskih institucija,
- pružanje intervencije po dojavi,
- neposrednu tjelesnu zaštitu osoba,
- zaštitu mirnih prosvjeda, sportskih natjecanja i javnih okupljanja,
- zaštitu objekata kritične infrastrukture,
- zaštite kulturnih dobara ili stvari od znanstvenog, umjetničkog, povijesnog ili tehničkog značaja koja se nalazi u javnoj zbirci, zaštićenoj privatnoj zbirci ili je izložena za javnost,
- osiguranje i pratnju novca, vrijednosnih papira i dragocjenosti,
  zaštitu osoba i imovine tehničkom zaštitom. [21]

Poslovi privatne zaštite, ovisno o razini složenosti te ovlastima osoba koje ih obavljaju, razvrstavaju se na poslove:

1. čuvara
2. zaštitara [21]

U poslove tjelesne zaštite spadaju zaštitari koji se interno kategoriziraju u zaštitare za opće poslove i zaštitari koji su prošli specijalistički trening za pratnju novca, body guardin (neposredna tjelesna zaštita-close protection service), intervencija po signalu CDS-a, zaštita u prometalima (zrakoplovi, brodovi, vozila javnog prijevoza).

Poslovi privatne zaštite, mogu se obavljati samo unutar i oko štićenog objekta te oko štićene osobe unutar perimetra[1] zaštite za koji imaju ugovornu obvezu o štićenju, što znači da se načelno ne obavljaju na javnim površinama. Na javnim površinama iznimno se mogu obavljati poslovi tjelesne zaštite po odobrenju nadležne policijske uprave na temelju prijedloga lokalne samouprave. [1]

Prijedlog za izdavanje odobrenja za obavljanje poslova privatne zaštite na javnim površinama, jedinica lokalne samouprave podnosi ustrojstvenoj jedinici nadležne policijske uprave koja provodi nadzor nad obavljanjem zaštitarske djelatnosti, te prilaže:

- sigurnosnu prosudbu ugroženih dobara na javnoj površini koja sadrži osnovne podatke o javnoj površini, skicu javne površine s jasno ucrtanim perimetrom štićenja te odgovarajuću katastarsku i drugu dokumentaciju kojom se dokazuje status javne površine;
- plan štićenja javne površine sa željenim načinom štićenja (tjelesnom i/ili tehničkom zaštitom) javne površine;
- naziv pravne osobe ili obrta koji bi obavljao poslove privatne zaštite na javnoj površini.

Prilikom obavljanja poslova tjelesne zaštite na javnim površinama, zaštitarima i čuvarima je dozvoljeno korištenje ručnog detektora metala i detektora opasnih tvari. [26]

[1] Perimetar zaštite za objekte određen je u elaboratu zaštite i može se u načelu protegnuti maksimalno do granice vlasništva klijenta s kojim postoji ugovor o zaštiti objekta, bez zadiranja u javni prostor ili vlasništvo drugih. Kod tjelohranitelja perimetar zaštite ograničen je na osobu koja se štiti i ovisan je o njegovom kretanju.

Provedba tehničke zaštite obavlja se sljedećim sredstvima i napravama te sustavima tehničke zaštite:

- ugradnjom sustava videonadzora s pohranom videozapisa
- ugradnjom specijalnih rampi, ograda i drugih tehničkih elemenata kojima se sprječava ulazak motornih vozila na javne površine,
- korištenjem ručnog detektora metala. [26]

Sustav videonadzora ugrađuje se na postojeće objekte javnih površina ili, za tu namjenu posebno izgrađene objekte, koji su u vlasništvu ili posjedu jedinice lokalne samouprave. Vlasnik videonadzora, kao i snimljenog materijala je jedinica lokalne samouprave i odgovorna je za njegovo održavanje, ispravnost i funkcionalnost te zakonito korištenje videozapisa.

Štićeni prostor jedinice lokalne samouprave mora imati odgovarajuću kontrolu ulaska/izlaska u/iz prostora na način da se svaki ulazak/izlazak osoba pisano evidentira. Specijalne rampe i ograde ugrađuju se na ulaz u prostor javne površine radi kontrole ulaska motornih vozila na prostor javne površine. [26]

4. OVLASTI OSOBA KOJE OBAVLJAJU POSLOVE PRIVATNE ZAŠTITE

Kada se govori o ovlastima osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, ističe se da oni nemaju posebnih ovlasti, već su im ovlasti jednake ovlastima koje ima svaki građanin. Tu pripadaju nužna obrana i krajnja nužda te tzv. „civilno ili građansko“ uhićenje, odnosno odredba da „Svatko smije spriječiti bijeg osobe zatečene u kaznenom djelu koje se progoni po službenoj dužnosti i o tome mora odmah obavijestiti policiju. Osoba spriječena u bijegu može se zadržati do dolaska policije kojoj će biti predana“[2]. Temeljna razlika ovlasti koje ima sustav privatne zaštite u odnosu na javnu zaštitu (policiju) jesu - posebne ovlasti. [25]

Temeljni objekt javnog sustava zaštite je služenje interesima društva, dok je kod privatne zaštite cilj služenje interesima organizacije ili pojedinca koji ih angažira i plaća, a ne cijelom društvu.

Kod sustava privatne zaštite nije u prvom planu kazneni progon počinitelja kaznenog djela jer tu ovlast privatna zaštita nema, već je u prvom planu služenje interesima i zahtjevima privatnog naručitelja koji se ne moraju poklapati s interesima društva. Javni sustav zaštite svoje ovlasti izvodi iz prava i obveze države da progoni, spriječava i kažnjava počinitelje kaznenih djela i drugih nedopuštenih ponašanja. Kod sustava privatne zaštite izvorište ovlasti je u pravu pojedinca na samozaštitu koje on ugovorom prenosi na privatni sustav zaštite. Čuvari i zaštitari primjenjuju ovlasti koje su navedene u Zakonu o privatnoj zaštiti[3]. Kod primjene ovlasti čuvari i zaštitari moraju poštovati temeljna načela i pravila. [2]

[2] Glava IX. Mjere osiguranja prisutnosti okrivljenika i druge mjere opreza, Članak 106., stavak 1., Zakona o kaznenom postupku, pročišćeni tekst zakona NN 152/08, 76/09, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17

[3] Glava IV. Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, ćlanak 27. Zakona o privatnoj zaštiti, pročišćeni tekst zakona NN 68/03, 31/10, 139/10

Temeljna načela kod primjene ovlasti jesu:

1. **zakonitost** – primijeniti samo zakonom propisane ovlasti pod zakonom predviđenim uvjetima
2. **razmjernost** – primijeniti onu ovlast s kojom se postiže cilj postupanja uz nastajanje što manje štetnih posljedica za osobe prema kojima se ovlast primjenjuje
3. **postupnost** – najprije primijeniti blažu ovlast, a ako se ne postigne cilj primjene, onda primijeniti težu
4. **preciznost** – kod uporabe sredstava prisile uporabiti ih po nevitalnim dijelovima tijela (mišićni dijelovi ruku, nogu)
5. **selektivnost** – kod uporabe sredstava prisile, zaštitari će ih izbjegavati uporabiti prema djeci, maloljetnim, starim i nemoćnim osobama, invalidima, ženama u vidljivom stupnju trudnoće, osim ako te osobe ne ugrožavaju život zaštitara ili drugih osoba
6. **iznimnost** – sredstva prisile se uporabljuju tek kada davanjem upozorenja i naredbi nije ostvaren cilj primjene
7. **nužnost** – sredstva prisile će se uporabiti ako se prosudi da primjena drugih ovlasti i mjera neće ostvariti cilj postupanja. [2]

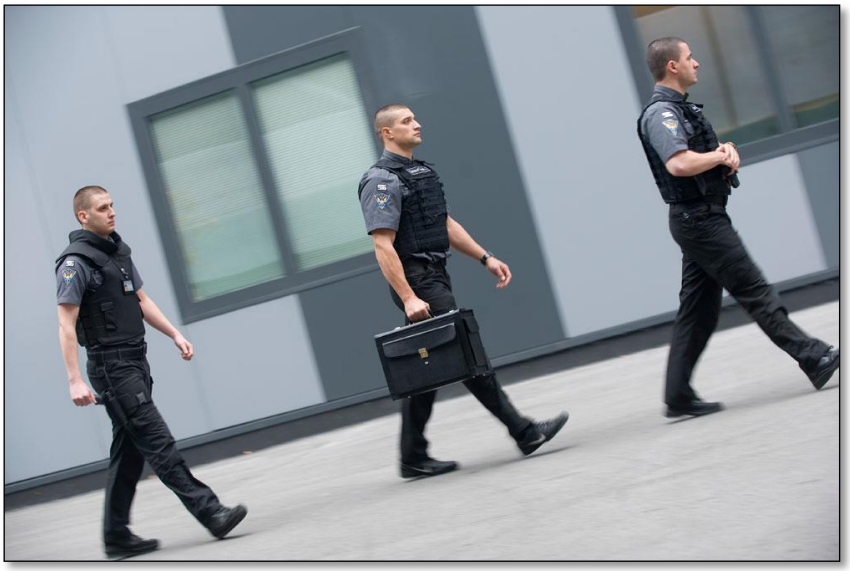
Ovlasti osoba kojima je izdano dopuštenje za obavljanje poslova tjelesne zaštite su:

a) provjera identiteta osoba
b) davanje upozorenja i zapovijedi
c) privremeno ograničenje slobode kretanja
d) pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava
e) osiguranje mjesta događaja
f) upotreba čuvarskog psa
g) uporaba tjelesne snage
h) upotreba vatrenog oružja. [1]

Čuvari ne mogu koristiti ovlasti pod c, f, g i h. Čuvari i zaštitari svoje ovlasti smiju primjenjivati samo na poslovima privatne zaštite.

U primjeni ovlasti čuvari i zaštitari dužni su postupati čovječno i poštovati dostojanstvo, ugled i čast svake osobe te druga temeljna prava i slobode čovjeka. Primijenjene ovlasti moraju biti razmjerne potrebi zbog koje se poduzimaju te ne smiju izazvati veće štetne posljedice od onih koje bi nastupile da nisu primijenjene.

Čuvari i zaštitari pored temeljne djelatnosti privatne zaštite obvezni su primijeniti ovlasti kojima je cilj sprečavanje izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanje njihovih počinitelja, osiguravanje tragova koji mogu poslužiti kao dokaz, osiguranje svjedoka i dokaza koji mogu poslužiti u kaznenom i prekršajnom postupku, pronalazak predmeta koji mogu biti predmet kaznenog djela ili prekršaja, osiguranje mjesta događaja i osiguranje svjedoka i dokaza koji mogu poslužiti u kaznenom ili prekršajnom postupku[4].

Slika 2. Poslovi privatne zaštite [30]

[4] Članak 33., stavak 1., točka 3., Prijedloga izmjena Zakona o privatnoj zaštiti, kao moguće Novine kako bi sustav privatne zaštite bio djelotvorniji

Odredbe o privremenom ograničenju slobode kretanja i osiguranju mjesta događaja u cijelosti se odnose na sprečavanje izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanje počinitelja i osiguranje dokaza. [3]

Odredba o pregledu osoba, predmeta i prometnih sredstava propisuje poduzimanje pregleda prvenstveno zbog zbog pronalaska opasnih predmeta s kojima se može ugroziti sigurnost štićene osobe, objekta ili prostora, zbog sprečavanja izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanje počinitelja i osiguranje dokaza, a zatim i zbog zaštite imovine i osoba.

Odredbe o ovlasti provjere identiteta propisuju ovlast radi provjere identiteta osoba koje ulaze u štićene prostore, objekte, provjere identiteta osoba koje se zateknu u izvršenju kaznenog djela ili prekršaja, dok odredbe o ovlasti i davanju upozorenja i zapovijedi propisuju ovlast sprečavanja izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanja njihovih počinitelja, osiguravanja tragova koji mogu poslužiti kao dokaz i ovlast davanja upozorenja i zapovijedi zbog sprečavanja i otklanjanja posljedica u slučaju opće opasnosti uzrokovane elementarnim nepogodama, epidemijama ili drugim oblicima ugrožavanja opće sigurnosti.

Primjena ovlasti uporabe sile slijedi tek nakon što je zaštitar proveo neku od navedenih ovlasti. Ovlast uporabe čuvarskog psa, tjelesne snage ili vatrenog oružja, zbog savladavanja otpora i sprečavanja bijega, primjenjuje se ako zakonito izdana upozorenja i zapovijedi ne jamče uspjeh i ako drugačije ne mogu odbiti protupravni i neposredni napad kojim se ugrožava njihov život ili život osoba koje čuvaju i ako drugačije ne mogu odbiti protupravni i neposredni napad usmjeren na uništenje i umanjenje vrijednosti imovine koju čuvaju. [3]

Čuvari i zaštitari dužni su postupiti po zapovijedi policijskog službenika. Iznimno, čuvari i zaštitari neće izvršiti zapovijed policijskog službenika i nadređenog rukovoditelja ako bi time počinili kazneno djelo ili prekršaj. U primjeni ovlasti čuvari i zaštitari dužni su postupati ljudski i poštovati dostojanstvo, ugled i čast svake osobe te druga temeljna prava i slobode čovjeka. Primjena ovlasti mora biti razmjerna potrebi zbog koje se poduzima te ne smije izazvati veće štetne posljedice od onih koje bi nastupile da čuvari i zaštitari nisu primijenili ovlasti. [2]

Zaštitari i čuvari moraju se u obavljanju poslova tjelesne zaštite ophoditi uljudno prema građanima, a prije primjene svojih ovlasti dužni su predstaviti se i priopćiti razloge primjene svojih ovlasti, osim ako bi time ugrozili postizanje cilja primjene ovlasti. Zaštitari i čuvari primjenjuju propisane ovlasti i uporabljuju sredstva prisile samo kada su ona nužna i jedino sredstvo postizanja cilja, a primjena ovlasti mora biti u razmjeru sa željenim ciljem i ovlasti se moraju primjenjivati postupno od blažeg oblika prema težem.

Čuvar mora zatražiti postupanje zaštitara ili policijskog službenika kada nije ovlašten poduzimati radnje i mjere koje imaju za cilj zaštitu osoba i imovine. Zaštitar mora zatražiti postupanje policijskog službenika kada nije ovlašten poduzimati radnje i mjere koje imaju za cilj zaštitu osoba i imovine. [2]

Zaštitar i čuvar sastavljaju izvješće o obavljenim poslovima tjelesne zaštite te primijenjenim ovlastima. Izvješće zaštitara i čuvara može se sastaviti na poleđini radnog naloga.

Čuvari i zaštitari kod provođenja bilo koje svoje ovlasti trebaju pristupiti osobi propisno odjeveni, urednog izgleda, uredne i čiste odore, pozdraviti je te joj se obratiti ugodnim, ali odmjerenim i službenim glasom koji neće iritirati osobu. Vrlo je neprimjereno tijekom primjene ovlasti, a poglavito kada se obraćaju osobama, žvakati gumu za žvakanje, pušiti, konzumirati hranu, piće, držati čačkalicu u ustima i slično. [2]

5. PROCJENA RIZIKA U OBAVLJANJU POSLOVA PRIVATNE ZAŠTITE

Uloga procjene rizika kod obavljanja poslova privatne zaštite krije se u tome da se na jednostavan način otkriju sve moguće opasnosti koje se nalaze u djelatnostima privatne zaštite. Kako se slijedom procjene rizika otkrivaju opasnosti i sudionici koji su joj najviše izloženi tako se poduzimaju sve mjere za otklanjanje ili umanjivanje postojećih rizika i osiguravanje što boljih uvjeta rada zaposlenika. U tome se i nalazi i sama važnost procjene rizika jer poslovi obavljanja privatne zaštite sadrže u sebi vrlo velike rizike koji potječu od različitih čimbenika.

Rizik je umnožak vjerojatnosti nastanka opasnog ili štetnog događaja i štetnosti toga događaja, odnosno njegove posljedice, a procjena rizika je postupak kojim se utvrđuje razina opasnosti, štetnosti i napora u smislu nastanka ozljede na radu, profesionalne bolesti, bolesti u vezi s radom te poremećaja u procesu rada koji bi mogao izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika. [7]

Pri procjeni rizika obvezno sudjeluju zaposlenici, odnosno njihovi predstavnici, ovlaštenici i stručnjaci zaštite na radu, a poslodavac po potrebi uključuje i stručnjake iz pojedinih područja. [23]

Sigurnost i zaštita zdravlja moraju se osigurati uzimajući u obzir sve postojeće okolnosti vezane uz rad, tj. uzimajući u obzir ne samo sprječavanje nesreća, uklanjanje opasnih tvari i čimbenika, sigurnost tehničke opreme i procesa, već također i situacije koje dovode do prekomjernog fizičkog, umnog i osjetilnog opterećenja ili stresa. Također je potrebno imati na umu, ljudski faktor, psihosocijalne aspekte, stres i nasilje na radnome mjestu. Sve što je nepoželjno na radnome mjestu treba se smatrati rizikom. Zaštita radnika mora se uz sigurnost i zdravlje usredotočiti također i na njihovo zadovoljstvo i socijalnu sigurnost (slika 3.). [4]

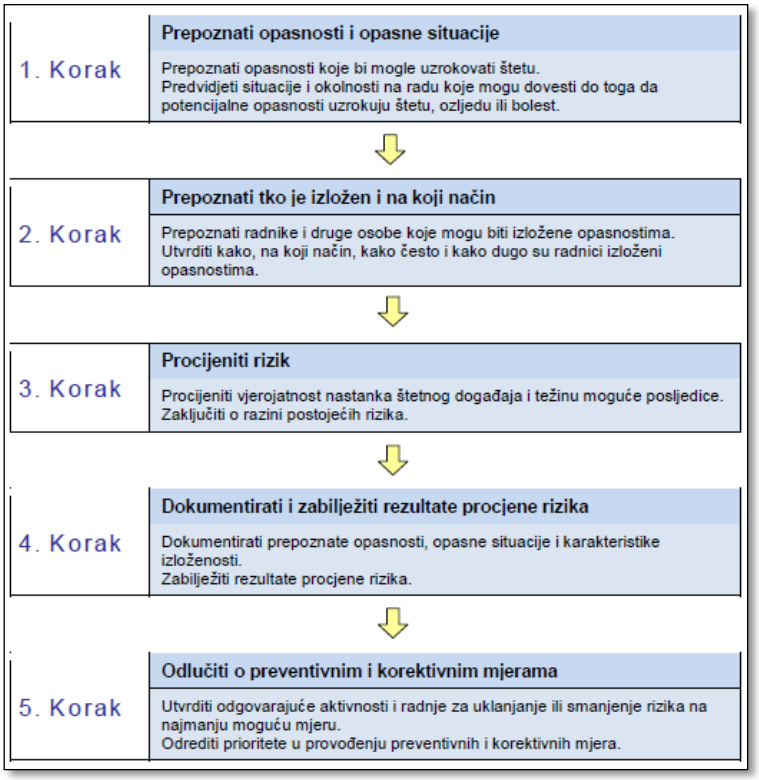
Slika 3. Aspekti rada koji utječu na zaštitu radnika [4]

Procjena rizika mora se primjenjivati kao trajan proces odnosno kao sustav prepoznavanja i stalnog promatranja opasnosti i štetnosti na radu. Poslodavac mora osigurati da se postupak redovito ponavlja i to nakon:

- svake smrtne, skupne ili teške ozljede na radu,
- priznate profesionalne bolesti,
- poremećaja u procesu rada koji je mogao imati štetne učinke na sigurnost i zdravlje radnika,
- promjene u procesima rada koje mogu imati učinak na zdravlje i sigurnost rada,
- izvršnog rješenja inspektora rada,
- najmanje svake dvije godine.

Procjena rizika je slijed logičnih koraka provedenih na sustavan način radi analize i vrednovanja rizika. [4]

Na slici 4. nalazi se jedan od prikaza načina pristupa procjene rizika

Slika 4. Pristup procjene rizika u pet koraka [4]

5.1. Prepoznavanje opasnosti i opasnih situacija u obavljanju poslova privatne zaštite

Opasnost je najčešće skrivena, uglavnom nevidljiva osobina. To je potencijalna mogućnost bilo kojeg dijela radnog procesa, sredstava rada, aktivnosti ili radnog okoliša koji mogu uzrokovati ozljedu ili drugu štetu. [4]

Opasnosti i opasne situacije u obavljanju poslova privatne zaštite su veoma različite te mogu potjecati od raznih izvora kao što su:

- Mehaničke opasnosti
- Opasnost od električne energije
- Psihofiziološki napori

Mehaničke opasnosti - sredstva rada i drugi mogući izvori ozljeda koji imaju sposobnost ubosti, probušiti, otkinuti, odsjeći, zahvatiti, povući, omotati, udariti i/ili zgnječiti dio tijela radnika. To su ručni i mehanizirani alati, strojevi i oprema, sredstva za horizontalni prijenos (viličari, samohodni strojevi, vozila), sredstva za vertikalni prijenos (dizalice, transporteri), rukovanje predmetima i vatreno oružje. [12]

Opasnost od električne energije - rizik od ozljeda zbog opasnosti od električnog udara koji nastaje iz uporabe električne energije a najčešće dolazi zbog slučajnog direktnog ili indirektnog dodira sa oštećenom izolacijom ili dijelom stroja ili alata.

Psihofiziološki napori - nepovoljni radni uvjeti koji, nakon što im je radnik izvrgnut u pravilu dulje vrijeme, mogu izazvati oboljenja, a javljaju se zbog nepovoljnog ritma rada te poremećenog bioritma (smjenski, noćni i produljeni rad). [12]

Biološki ritam jest periodično kolebanje bioloških funkcija radi prilagođavanja organizma okolišu i vremenskom redu. Očituju se posve nekonvencionalne navike poput nesanice po noći što uzrokuje pospanost po danu. Poremećaj dnevnog ritma može biti posljedica vanjskih promjena (npr. bolest promjene vremenske zone, smjenski rad) ili unutarnjeg poremećaja izmjene dana i noći samog tijela (npr. sindrom odgođenog usnivanja).

Desinkronizacija sna prouzročena vanjskim utjecajima mijenja također i dnevni (cirkadijalni) ritam drugih bioloških funkcija u tijelu (uključujući tjelesnu temperaturu, lučenje hormona); osim nesanice i pospanosti, to može prouzročiti mučninu, slabost, iritabilnost i depresiju. [13]

Nadalje psihofiziološki napori kao posljedicu imaju i remećenje socijalnih potreba, odgovornosti za živote ljudi i materijalna dobra, visoke vjerojatnosti izvanrednih događaja, visokih radnih zahtjeva, maltretiranja (mobing[5], bulling[6]) , burnout[7] i dr. [12]

5.2. Prepoznavanje osoba koje su izložene opasnosti.

Kod svake opasnosti važno je razjasniti tko može biti ozlijeđen. To će pomoći u stvaranju najboljeg načina upravljanja rizikom. U obzir treba uzimati radnike koji su u doticaju s opasnošću bilo izravno ili neizravno. Ako na nekom mjestu rada istovremeno rade radnici više poslodavaca tada se oni pridržavaju radnih uputa i uputa i obaveza iz procjene rizika i zaštite na radu koji su dobili od svoga povjerenika zaštite na radu a dodijeljeni su za svako mjesto rada, na umu treba imati mogućnost međusobnog utjecaja pojedinih grupa radnika i njihovih radnih procesa. Također treba imati na umu da riziku mogu biti izložene i druge osobe koje nisu uključene u radni proces. [4]

Pri analizi stanja treba utvrditi ne samo tko je izložen, već kako, na koji način, kako dugo i kako često. Trajanje izloženosti bitno utječe na razinu rizika i što je trajanje izloženosti duže, vjerojatnost nastanka štete je veća. Međutim, učinak na zdravlje ne ovisi samo o trajanju izloženosti već i o intenzitetu štetnosti kojoj je radnik izložen.

Izloženost radnika nekoj opasnosti ovisi i o nekim drugim karakteristikama, kao što je put i način na koji štetnost djeluje na radnika. Pri utvrđivanju izloženosti radnika nekoj opasnosti na radu treba uzeti u obzir i mjere koje su već primjenjene i koje mogu bitno smanjivati izloženost, mogući štetni učinak i razinu rizika nastanka oštećenja zdravlja. [4]

[5] Mobing je specifično ponašanje na radnom mjestu gdje pojedinac ili skupina sustavno psihički zlostavlja osobu sa ciljem njenog ponižavanja, ugrožavanja ugleda i časti, dostojanstva
[6] Bulling je upotreba sile, prijetnje ili prisile na zlostavljanje, zastrašivanje ili agresivno vladanje drugima
[7] Burnout ili profesionalno sagorijevanje, opisuje se kao niz tjelesnih i mentalnih simptoma iscrpljenosti, odnosno kao odloženi odgovor na kronične stresne događaje na radnom mjestu

U tablici 1. nalazi se analiza stanja izloženih osoba opasnostima a koje obavljaju poslove privatne zaštite, kao i odgovore na pitanja kako, na koji način, koliko dugo i često su one izložene.

Tablica 1. Analiza stanja izloženosti opasnostima [4]

Tko je izložen	Kako	Na koji način	Koliko dugo	Koliko često
Čuvar	Direktno	Radna okolina, odnosi sa ljudima	Dnevno osam sati	Svakodnevno
Zaštitar	Direktno	Radna okolina, odnosi sa ljudima	Dnevno osam sati	Svakodnevno
Štićene osobe	Direktno/indirektno	Odnosi sa ljudima (javnošću)/žrtva indirektnog napada	Dnevno 24 sata	Onoliko dugo koliko se osoba štiti
Ostali sudionici, prolaznici	Indirektno	Trenutak nalaženja na mjestu opasnosti	Nekoliko minuta	Rijetko

Tablica nam prikazuje osobe koje su izložene opasnostima prilikom obavljanja poslova privatne zaštite. To mogu biti čuvari i zaštitari, ali i osobe kojima je potrebna privatna zaštita kao i ostale osobe sudionici i prolaznici.

Pitanje **Kako** nam daje odgovore dali su te osobe izložene na direktan ili indirektan način. Odnosno dali im opasnot prijeti izravnim ili neizravnim putem.

Na koji način – ukazuje nam od kuda moguća opasnost može utjecati na osobu.

Koliko dugo – koliko vremenski u danu je opasnost prisutna.

Koliko često – daje osobni odgovor svake osobe koja se može susresti sa opasnosti na radnome mjestu ili osobe koja se privremeno nalazi u radnom prostoru koji pridonosi opasnosti. [4]

5.3. Procjena rizika za radnike, osobe i radna mjesta pri obavljaju poslova privatne zaštite

Procjena rizika je postupak kojim se povezuje vjerojatnost pojave štete i težine mogućih posljedica što rezultira razinom rizika. Tim postupkom se određuje razina vjerojatnosti da opasna situacija rezultira štetnom posljedicom (ozljedom na radu, profesionalnom bolešću).

Rizik = vjerojatnost x posljedica

Vjerojatnost nastanka štetnog događaja i moguće posljedice tog događaja procjenjuju se prema tablici 2 gdje se isprepliću pet kategorija vjerojatnosti nastanka i pet kategorija težine posljedice. To rezultira s pet kategorija razine rizika. U tablicama 3, 4 i 5 pojašnjene su kategorije vjerojatnosti nastanka, težine posljedica odnosno bolesti ili ozljeda te razine rizika. [4]

Tablica 2. Procjena rizika [4]

VJEROJATNOST		TEŽINA POSLJEDICE – BOLESTI ILI OZLJEDE				
		A	B	C	D	E
		Vrlo laka	Laka	Srednje teška	Teška	Vrlo teška, smrtna, skupna
I	Beznačajna	1	1	1	2	2
II	Mala	1	1	2	3	3
III	Srednja	1	2	3	3	4
IV	Velika	2	2	3	4	5
V	Izuzetno velika	2	3	4	5	5

U tablici 2. Procjene rizika svrstane su vjerojatnosti nastanka štetnog događaja. Tako se one mogu svrstati od beznačajne, male, srednje, velike do izuzetno velike mogućnosti nastanka. Drugi dio tablice objašnjava težinu posljedice odnosno bolesti ili ozljede. Posljedice mogu biti vrlo lake, lake, srednje teške, teške i vrlo teške, smrtne ili skupne. Kombiniranjem vjerojatnosti i težina posljedica dobivamo formulu procjene rizika koju nam i ova tablica prikazuje. Boje predstavljaju razinu rizika koja je detaljnije objašnjena u tablici 5. Razine rizika.

Tablica 3. Kategorije vjerojatnosti [4]

I	Beznačajna	Nije vjerojatno, samo u iznimnim situacijama
II	Mala	Malo vjerojatno
III	Srednja	Vjerojatno, moguće
IV	Velika	Vrlo vjerojatno, očekivano
V	Izuzetno velika	Gotovo sigurno

Tablica 3. Kategorije vjerojatnosti pojašnjava nam detaljnije značenje vjerojatnosti nastanka rizika prilikom obavljanja nekoga rada.

Tablica 4. Kategorije težine posljedica [4]

A	Vrlo laka	- Zanemarivo oštećenje zdravlja - Nema privremene nesposobnosti za rad
B	Laka	- Lako i privremeno oštećenje zdravlja koje može zahtjevati liječničku pomoć uz liječenje ograničenog trajanja - Privremena nesposobnost za rad - Nema trajne nesposobnosti za rad
C	Srednje teška	- Značajno oštećenje zdravlja koje zahtijeva liječničku pomoć i liječenje produženog trajanja - Značajno oštećenje zdravlja koje može izazvati trajno smanjenje radne sposobnosti
D	Teška	- Teško trajno i/ili progresivno oštećenje zdravlja - Trajna nesposobnost za rad
E	Vrlo teška, smrtna, skupna	- Jako teško oštećenje zdravlja sa hendikepom - Smrt - Istovremeno više ozljeđenih bez obzira na težinu posljedice

U tablici 4. Kategorije težine posljedica nalaze se razvrstane težine ozljeda ili bolesti koje mogu nastati prilikom rada. Na desnoj strani u tablici objašnjena su stanja koja pripadaju određenoj težini posljedica.

Tablica 5. Razine rizika [4]

Razina	Rizik
1	Beznačajan
2	Prihvatljiv
3	Srednje velik
4	Velik
5	Vrlo velik

Umnažanjem vjerojatnosti i posljedica kao glavne formule procjene rizika dobivaju se rezultati (u ovom slučaju oni se prikazuju kao boje radi lakšeg tumačenja i snalaženja) pa tako rizici mogu biti beznačajni, prihvatljivi, srednje veliki, veliki i vrlo veliki. U tablici 5. prikazuju se razine rizika koje će kasnije koristiti pri izradi procjene rizika.

Postupak procjene rizika vjerjatnosti nastanka štetnog događaja, težine posljedica tog događaja te vrednovanje rizika potrebno je provoditi kroz raspravu i suradnju svih procjenitelja. [4]

U daljnjem tekstu obraditi ćemo procjenu rizika za osobe koje obavljaju poslove privatne zaštite, odnosno za čuvare i zaštitare.

5.3.1. Procjena rizika za radno mjesto – čuvar

Čuvar je osoba koja obavlja poslove tjelesne zaštite osoba i imovine uz ograničenu primjenu ovlasti propisanu Zakonom. [21]

Radno mjesto čuvara: Čuvarska kučica, porta, vanjski/unutarnji perimetar štićenog objekta

Ovlasti čuvara: Provjera identiteta osoba, davanje upozorenja i zapovjedi, privremeno ograničenje slobode kretanja, pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava, osiguranje mjesta događaja.

Uvjeti za obavljanje poslova čuvara, razina stručne spreme i osposobljavanja:

Dopuštenje za obavljanje poslova čuvara može se izdati osobi koja:

1. Ima prebivalište, odnosno dopušten boravak u Republici Hrvatskoj,
2. Je navršila 18 godina života,
3. Imaju najmanje nižu stručnu spremu u trajanju određenom posebnim propisom,
4. Ima opću zdravstvenu sposobnost, što dokazuje potvrdom ovlaštene zdravstvene ustanove ili specijaliste medicine rada u privatnoj praksi,
5. Nije pravomoćno osuđena ili se protiv nje ne vodi kazneni postupak za kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti, osim za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz nehaja, koja za posljedicu ima tjelesnu ozljedu ili materijalnu štetu, odnosno za istovjetno djelo u zemlji čiji je državljanin ili u kojoj ima prebivalište,
6. Nije u posljednje tri godine prije podnošenja zahtjeva pravomoćno osuđena za prekršajno djelo s elementima nasilja, odnosno istovjetno djelo u zemlji čiji je državljanin ili u kojoj ima prebivalište,
7. Koja udovoljava operativnoj provjeri koju provodi nadležna policijska uprava,
8. Ima položen stučni ispit za čuvara,

9. Poznaje hrvatski jezik i latinično pismo najmanje na razini koja je potrebna za nesmetanu i nužnu komunikaciju. [21]

Osobe koje imaju tri godine radnog iskustva na poslovima policijskog službenika odnosno službenika Ministarstva koji obavljaju nadzor poslova privatne zaštite, na vojno-policijskim poslovima Ministarstva obrane, istražnim poslovima, poslovima državnog odvjetništva, pravosudnog policajca, pripadnika gardijskih postrojbi ili pripadnika sigurnosnih službi, ne moraju polagati stručni ispit za čuvara, zaštitara i zaštitara – tehničara.

Osobe koje su završile srednju školu smjera čuvar/zaštitar, policajac ili pravosudni policajac te osobe koje su stekle stručni naziv stručni pristupnik, stručni prvostupnik ili magistar, smjer kriminalistika, ne moraju polaziti izobrazbu za čuvare. [21]

U tablici 6. Imamo prikaz procjene rizika za radno mjesto čuvara, a u daljnjem tekstu objašnjenje tablice.

Tablica 6. Procjena rizika za radno mjesto – čuvar [4]

Opasnost		Vjerojatnost	Posljedica	Rizik
Mehaničke opasnosti	Porezotine, ubodi	Mala	Laka	Beznačajan
	Pad, poskliznuće	Mala	Laka	Beznačajan
Opasnost od električne struje	Električni udar	Mala	Srednje teška	Prihvatljiv
Psihofiziološki napori	Prekovremeni,usamljenii noćni rad	Velika	Srednje teška	Srednje velik
	Izvanredni događaji	Izuzetno velika	Vrlo teška, smrtna	Vrlo velik

Kako je prikazano u tablici 6. čuvaru prijete mehaničke opasnosti, opasnosti od električne struje te psihofiziološki napori.

Mehaničke opasnosti

Mehaničke opasnosti dijelimo na opasnosti od porezotina i uboda koje mogu nastati nemarnim rukovanjem oštrim predmetima poput noža ili ostalih oštrih predmeta, te opasnosti od padova, posklizнuća ili spoticanja koje nastaju kao rezultat skliskih, neravnih ili zakrčenih površina.

Opasnost od uboda u velikoj mjeri ovisi o samom radniku te njegovom ophođenju prema oštrim predmetima. Dok u manjoj mjeri opasnost od pada ne mora ovisiti o samom radniku. Obje te opasnosti spadaju u prihvatljive rizike jer je vjerojatnost nastanka štetnog događaja mali a težina posljedica spada u laku kategoriju.

Opasnost od električne struje

Opasnost od električne struje koja se nalazi na ovom radnom mjestu jest opasnost od električnog udara. Ono može nastati zbog oštećene izolacije te slučajnim dodirom dijelova pod naponom.

Ovaj rizik ne ovisi toliko o radniku već o samoj izvedbi električnih instalacija, što znači da se svrstava u prihvatljiv rizik jer je vjerojatnost nastanka štetnog događaja mali, a težina posljedice srednje teška.

Psihofiziološki napori

Psihofiziološki napori jesu nepovoljni radni uvjeti koji, nakon što im je radnik izvrgnut u pravilu dulje vrijeme, mogu izazvati oboljenja, a javljaju se zbog napovoljnog ritma rada, poremećenog bioritma (smjenski, noćni i produljeni rad), remećenja socijalnih potreba, odgovornosti za živote ljudi i materijalnih dobra, visoke vjerojatnosti nastanka izvanrednih događaja, otežanog prijema informacija, radnih zahtjeva, maltretiranja i dr. [8]

Na radnom mjestu čuvara psihofiziološki napori su prekovremeni, noćni i usamljeni rad i odgovornost za živote i materijalno dobro te izvanredni događaji. Prekovremeni, noćni i usamljeni rad i visoka odgovornost možda ne uzrokuju momentalno opasnosti po zdravlje no dugoročno gledano oni mogu razviti profesionalne bolesti. Prekovremeni i noćni rad mogu zaposleniku pružiti osjećaj tjeskobe, zatrpanosti poslom, stresa, osoba vremenom postaje psihički i fizički umorna. Usamljeni rad pruža osobi osjećaj samoće, dosade, nesigurnosti, tuge, osoba se osjeća izolirano. Srednje veliki rizik se očekuje od ovih vrsta opasnosti jer je zasigurno da će se one razviti prilikom dužeg vremena obavljanja poslova.

Izvanredni događaji poput nasilja, uznemiravanja i napada na čuvara sadrže izuzetno veliku vjerojatnost nastanka događaja, a vrlo teške, smrtne i skupne posljedice rezultat su vrlo velikog rizika. Nadalje nasilje može biti psihičko i fizičko. Obje vrste se mogu javiti na radnom mjestu čuvara.

Kako bi se pobliže dočarala ova vrsta iznenadnih rizika navesti ćemo jedan primjer koji se dogodio u Zagrebu a svrstava se kao rizik od napada na čuvara.

"Čuvar parkirališta Ivica Suton izjavio je kako Bitorajac nije imao strpljenja pričekati u koloni, već se velikom brzinom pokušao odvesti s parkirališta, a on ga je pokušao zaustaviti, piše Jutarnji list. Suton dodaje kako ga je Bitorajac skoro srušio retrovizorom svog automobila, a kad ga je pitao kako to vozi, iz auta je izvukao šipku i triput zamahnuo prema njemu. Posljednji put je, tvrdi Suton, Bitorajac zamahnuo prema njegovoj glavi, pa je postavio ruku da se obrani. Nakon toga Rene Bitorajac odvezao se svojom Lanciom i navodno nije imao pojma da je čuvaru slomljena ruka, piše Jutarnji." [19]

Ovaj primjer zapravo govori kolika je velika mogućnost za ovim rizikom. On se može pojaviti u bilo koje vrijeme i mjesto te uvelike ovisi o drugim ljudima.

Psihičko nasilje je primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva, verbalno nasilje, verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrdnim imenima ili na drugi način grubo verbalno uznemiravanje, uhođenje ili uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje. [14]

Psihičko nasilje koje pojedinac ili skupina na radnom mjestu vrše na osobu sustavnim psihičkim zlostavljanjem s ciljem ponižavanja, ugrožavanja ugleda i časti te dostojanstva nazivamo mobbing, dok upotrebom sile, prijetnje ili prisile, zastrašivanjem ili agresivnim vladanjem nad drugima na radnome mjestu nazivamo bulling.

Uznemiravanje[8] je svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od zakonom zabranjenih osnova koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. Spolno uznemiravanje svako je verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. Razlika između spolnoga uznemiravanja i uznemiravanja je ponajprije u vrsti neželjenoga postupanja, s obzirom na to da je kod spolnoga uznemiravanja neželjeno postupanje seksualne naravi. Spolno uznemiravanje češće je kod žena na radnim mjestima. [15]

Primjeri uznemiravanja:

- Različiti vicevi o pripadnicima etničkih manjina,
- Rasističke, seksističke, homofobične i slične uvrede,
- Prigovori na način odijevanja ili ponašanja, odnosno komentiranje fizičkoga izgleda. [15]

[8] Tko spolno uznemirava drugu osobu kojoj je nadređen ili koja se prema njemu nalazi u odnosu zavisnosti ili koja je posebno ranjiva zbog dobi, bolesti, invaliditeta, ovisnosti, trudnoće, teške tjelesne ili duševne smetnje, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine. [29]

5.3.2. Procjena rizika za radno mjesto – zaštitar

Zaštitar - osoba koja obavlja poslove tjelesne zaštite osoba i imovine uz primjenu odgovarajućih ovlasti propisanih Zakonom. [21]

Radno mjesto: perimetar štićenog objekta ili osobe, otvoreni i/ili zatvoreni prostor

Ovlasti zaštitara: provjera identiteta osoba, davanje upozorenja i zapovijedi, privremeno ograničenje slobode kretanja, pregled osoba, predmeta i prijevoznih sredstava, osiguranje mjesta događaja, uporaba čuvarskog psa, uporaba tjelesne snage i uporaba vatrenog oružja, primijenjivanje ovlasti kojima je cilj sprečavanje izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanje počinitelja, osiguravanje tragova koji mogu poslužiti kao dokaz, osiguranje svjedoka i dokaza koji mogu poslužiti u kaznenom i prekršajnom postupku, pronalazak predmeta koji mogu biti predmet kaznenog djela ili prekršaja, osiguranje mjesta događaja i osiguranje svjedoka i dokaza koji mogu poslužiti u kaznenom ili prekršajnom postupku.

Uvjeti za obavljanje poslova zaštitara, razina stručne spreme i osposobljavanja:

Dopuštenje za obavljanje poslova zaštitara može se izdati osobi koja uz uvjete za obavljanje poslova čuvara:

1. Ispunjava uvjete za držanje i nošenje oružja utvrđene propisima o oružju,
2. Ima završeno srednje obrazovanje u najmanje trogodišnjem trajanju,
3. Ima položen stručni ispit za zaštitara,
4. Ima posebnu zdravstvenu sposobnost.

Osobe koje imaju tri godine radnog iskustva na poslovima policijskog službenika odnosno službenika Ministarstva koji obavljaju nadzor poslova privatne zaštite, na vojno-policijskim poslovima Ministarstva obrane, istražnim poslovima, poslovima državnog odvjetništva, pravosudnog policajca, pripadnika gardijskih postrojbi ili pripadnika sigurnosnih službi, ne moraju polagati stručni ispit za čuvara ili zaštitara. [21]

U tablici 7. Nalazi se detaljan prikaz procjene rizika a u daljnjem tekstu objašnjenje iste.

Tablica 7. Procjena rizika za radno mjesto – zaštitar [4]

Opasnost		Vjerojatnost	Posljedica	Rizik
Mehaničke opasnosti	Ubodi, porezotine	Mala	Laka	Beznačajan
	Pad, poskliznuće	Mala	Laka	Beznačajan
	Samoozljeđivanje vatrenim oružjem	Mala	Vrlo teška, smrtna	Srednje velik
Opasnost od električne struje	Električni udar	Mala	Srednje teška	Prihvatljiv
Psihofiziološki napori	Prekovremeni, usamljeni i noćni rad	Velika	Srednje teška	Srednje velik
	Nepovoljni mikroklimatski uvjeti	Srednja	Laka	Prihvatljiv
	Rad na otvorenom	Srednja	Laka	Prihvatljiv
	Mentalno opterećenje	Velika	Srednje teška	Srednje velik
	Izvanredni događaji	Izuzetno velika	Vrlo teška, smrtna	Vrlo velik

Mehaničke opasnosti

Mehaničke opasnosti koje prijete rizikom na radnom mjestu čuvara su opasnosti od uboda i porezotina, padovi i posklizнuća te električni udar. Zbog male vjerojatnosti i lake posljedice po zdravlje opasnosti od uboda i porezotina te padova i posklizнuća spadaju u beznačajan rizik. Kao i kod čuvara tako i kod zaštitara vrijedi da za ove vrste opasnosti krivnju snosi sam radnik ili okolina u kojoj radi.

U srednje veliki rizik svrstava se samoozljeđivanje vatrenim oružjem. Općenito govoreći, vatreno oružje može opaliti, a da to strijelac nije želio, samo u dva slučaja. Prvi slučaj je opaljenje uzrokovano mehaničkom greškom vatrenog oružja što je u praksi izuzetno rijetka pojava. U drugom slučaju radi se o pogrešci strijelca, odnosno o nepoštovanju jednog sigurnosnog pravila ili više njih. Premda se u praksi takve nezgode često nazivaju slučajnima, one to nisu, jer se oružje ne može samo po sebi "slučajno" napuniti, usmjeriti i opaliti. Za aktiviranje oružja potrebno je nekoliko radnji koje se ne mogu dogoditi same od sebe.

Da bi došlo do opaljenja i nezgode vatrenim oružjem, potrebno je oružje napuniti, usmjeriti i povući obarač. Takav hitac može biti nenamjeran, ali ne i slučajan, jer mu prethodi jedan ili više nesavjesnih sigurnosnih postupaka izazvanih ljudskim činiteljem. Drugim riječima, čak i neispravno oružje samo po sebi ne izaziva nezgode, već su one logična posljedica ljudskog neznanja i nestručnog rukovanja vatrenim oružjem odnosno nepridržavanja pravila sigurnosti. [6]

Kao primjere samoozljeđivanja možemo navesti događaje koji su bili rezultat neodgovornim i nestručnim rukovanjem oružjem. Tako je zaštitar nespretno rukovao oružjem te se lakše ozlijedio[9] dok je drugi zaštitar slučajno propucao nogu kolegi[10]. Ovi primjeri su dokaz kako je ta vrsta rizika veoma vjerojatna i česta a posljedice mogu varirati. Isto tako ova dva primjera su nam dokaz kako o nestručnom rukovanju oružjem mogu nastradati i ostale osobe koje se nalaze u blizini.

Primjeri lošeg rukovanja vatrenim oružjem su:

- Usmjeravanje oružja prema osobama ili samome sebi
- Repetiranje u zatvorenom prostoru
- Rastavljanje i sastavljanje oružja pred civilima i prilikom radnog vremena
- Držanje metka u cijevi
- Korištenje vatrenog oružja kao oruđe za nanošenje tjelesnih ozljeda
- Korištenje oružja na način koji bi mogao rezultirati oštećenjem istoga
- Gađanje prema vodi i tvrdim predmetima
- Savladavanje prepreke s napunjenim oružjem
- Prevoženje napunjenog oružja u automobilu
- Korištenje alkoholnih pića prije i za vrijeme rukovanja oružjem
- Držanje prsta na obaraču ako osoba nije spremna za paljbu
- Ne provjeravanje sigurnosti okoline cilja prije pucanja [6]

[9] https://www.24sata.hr/news/zastitar-je-nespretno-rukovao-pistoljem-te-se-lakse-ozlijedio-240319
Pristupila: 2018-09-21
[10] http://www.novilist.hr/Vijesti/Crna-kronika/Zastitar-sluzbenim-pistoljem-slucajno-propucao-nogu-kolegi
Pristupila: 2018-09-21

Kao rezultat lošega rukovanja vatrenim oružjem posljedice mogu biti teške tjelesne ozljede koje zahtijevaju hitno bolničko liječenje i reagiranje te smrtne ili skupne ozljede koje mogu nastati prema osobama koje su loše rukovale oružjem ili prema osobama koje su bile prisutne u trenutku lošega rukovanja.

Sigurnosne mjere prilikom korištenja vatrenim oružjem su:

- Prije zaduživanja vatrenog oružja zaštitar mora provjeriti ispravnost i spremnost oružja za uporabu i kod pištolja obavezno utvrditi da u cijevi nema streljiva.

- Kratko vatreno oružje kojim je zadužen zaštitar obvezno nosi u prikladnim koricama s kopčom, bez streljiva u cijevi kod pištolja, dok prilikom nošenja revolvera udarač mora biti u prednjem položaju u poziciji na sigurnosnom zubu.

- Zaštitar koji poslove tjelesne zaštite obavlja u radnoj odori dužan je oružje nositi na vidljivi način, u koricama koje su smještene s vanjske strane odore. [27]

Provjera ispravnosti streljiva i oružja provodi se na način:

1. za pištolj:
– pri uzimanju pištolja prst ne smije biti na okidaču,
– obaviti provjeru zakočenosti pištolja,
– cijev ne smije biti usmjerena u pravcu osoba ili objekata na kojima zrno može nanijeti oštećenja (npr. oružje mora biti usmjereno u zemlju ispred nogu),
– ručku pištolja primiti desnom rukom i palcem pritisnuti dugme učvršćivača spremnika streljiva,
– lijevom rukom izvući spremnik streljiva,
– polugu kočnice pomaknuti u položaj »otkočeno«,

– prstima lijeve ruke obuhvatiti zadnji dio pomičnog zaklopa te ga naglo povući unazad do kraja i zadržati,
– vizualno se uvjeriti da u ležištu streljiva nema metaka,
– ako se u ležištu nalazi streljivo s pogodnim predmetom uhvatiti dno čahure streljiva te ga izvući (ako pištolj nije opremljen izvlakačem),
– pustiti pomični zaklop naprijed,
– vratiti spremnik streljiva,
– obaviti sigurnosno okidanje u zemlju ili drugi siguran prostor, pritom izbjegavati vodu i tvrde predmete, neposredno pored nogu, pod kutom od 30 stupnjeva,
– pomaknuti polugu kočnice u položaj »zakočeno«. [27]

2. za revolver:
– pri uzimanju revolvera prst ne smije biti na okidaču,
– cijev ne smije biti usmjerena u pravcu osoba ili objekta na kojima zrno može nanijeti oštećenje,
– ručku revolvera uzeti desnom rukom i palcem pritisnuti dugme učvršćivača spremnika (bubnja) te istodobno potisnuti spremnik u stranu,
– držeći revolver s otvorom na spremniku vizualno se uvjeriti da u ležištu nema streljiva,
– spremnik vratiti u početni položaj,
– sve vrijeme držati udarač u prednjem položaju, oslonjen na zatvarač,
Ako se ne otvara vatra iz pištolja ili revolvera, udarač mora biti u prednjem položaju u poziciji na sigurnosnom zubu, a kod pištolja poluga kočnice u položaju »zakočeno«. [27]

Opasnost od električne struje

Opasnost od električne struje odnosno opasnost od nastanka strujnog udara svrstavamo u prihvatljiv rizik. Vjerojatnost nastanka jest mali ali zato je težina posljedice srednje teška. Do ovakve vrste rizika dolazi isključivo dodirom dijelova pod naponom zbog loše izolacije ili kvara.

Psihofiziološki napori

Jedna od najčešćih opasnosti i napora prilikom obavljanja poslova privatne zaštite su psihofiziološki napori. Oni na radnika djeluju putem prekovremenih, usamljenih i noćih radova, nepovoljnih mikroklimatskih uvjeta, radova na otvorenom, mentalnog opterećenja te izvanrednih događaja.

U prihvatljivu grupu rizika svrstavamo nepovoljne mikroklimatske uvjete i rad na otvorenom. Postoji vjerojatnost nastanka ovoga rizika dok su posljedice na radnika lako i privremeno oštećenje zdravlja, privremena nesposobnost za rad i nema trajnije nesposobnosti za rad.

Srednje veliki rizik jest rizik kojemu je vjerojatnost nastanka velik i očekivan a za posljedicu na radnika ima značajno oštećenje zdravlja i može izazvati trajno smanjenje radne sposobnosti. Opasnosti koje se naziru pod tim rizikom su prekovremeni, usamljeni i noćni rad te mentalno opterećenje.

Prekovremeni, noćni i usamljeni rad i visoka odgovornost možda ne uzrokuju momentalno opasnosti po zdravlje no dugoročno gledano oni mogu razviti profesionalne bolesti. Prekovremeni i noćni rad mogu zaposleniku pružiti osjećaj tjeskobe, zatrpanosti poslom, stresa, osoba vremenom postaje psihički i fizički umorna. Usamljeni rad pruža osobi osjećaj samoće, dosade, nesigurnosti, tuge, osoba se osjeća izolirano.

Prilikom svih tih uvjeta rada pojavljuje se mentalno opterećenje a ono zasebno može nastati i kao izvor velikog stresa zbog velike odgovornosti za ljudske živote i materijalne vrijednosti, zbog velikoga broja ljudi s kojima se osoba može susretati na radnom mjestu te zbog pritisaka od stalno prisutnih rizika od iznenadnih događaja. Srednje veliki rizik se očekuje od ovih vrsta opasnosti jer je zasigurno da će se one razviti prilikom dužeg vremena obavljanja poslova.

Izvanredni događaji poput nasilja, uznemiravanja, tjelesnih napada i dr. spadaju u vrlo velike rizike jer je gotovo sigurna vjerojatnost nastanka a za posljedicu ima jako teško oštećenje zdravlja, smrt, teško trajno ili progresivno oštećenje zdravlja, istovremena vjerojatnost više ozlijeđenih bez obzira na težinu posljedice te trajnu nesposobnost za rad. Dakako da ova opasnost uvelike varira o samome napadaču kao i o njegovom izboru napada, no uzevši od najlakših napada poput uznemiravanja pa do teških tjelesnih napada ova opasnost dugoročno za radnika predstavlja veoma veliki rizik od nastanka ozljeda ili profesionalne bolesti. Sama spoznaja i odgovornost koju on ima za neku drugu osobu ili imovinu koja mu je data na čuvanje kod radnika izaziva veliki psihološki stres koji dugoročno može rezultirati ozbiljnim bolestima.

Što se tiče općenitih zdravstvenih tegoba koje su možda karakteristične za zaštitare spominju se degenerativne bolesti kralježnice, visoki tlak, proširene vene i povišen šećer. Što se psihičkog zdravlja tiče, rezultati su bolji upravo zbog selekcije već na samom ulazu u struku. Ipak, za zaštitare su specifični stresovi nakon prepada, pljački i sličnih incidenata. Oni se očituju kao strah od povratka na dužnost kako se ne bi doživjela ista trauma, ali tu su i razne druge psihičke posljedice pa se tada govori o PTSP-u. [16]

Ovisno o specijalizaciji zaštitara povećavaju se rizici, odnosno određene vrste opasnosti koje su specifične za pojedine vrste objekata, prostora. Poslovi koji se obavljaju na specifičnim radnim mjestima poput brodova ili zrakoplova iziskuju dodatne rizike koji se tu pojavljuju. Tako za brodove javlja se opasnost od nastanka morske bolesti, opasnosti od pada s broda, opasnosti od utapanja, dodatne opasnosti od spoticanja i poskliznuća, ograničeni prostor koji dugoročno može štetno utjecati na psihičko stanje osobe.

Radovi u zrakoplovima mogu prouzročiti niz opasnosti. Prije ulaska u zrakoplov postoji opasnost od pada s visine, od zahvaćanja propelera i drugih pokretnih dijelova te opasnost od gaženja. U samom zrakoplovu postoji opasnost od spoticanja i padova, padova i mučnina prouzrokovanih turbulencijama, ograničen prostor koji kao i kod brodova dugoročno može štetno utjecati na psihičko stanje osobe. Isto tako iako je vjerojatnost veoma mala ali ipak postoji mogućnost od pada zrakoplova.

5.4. Istraživanje mogućnosti za umanjivanje rizika

Neke od mogućnosti za umanjivanje rizika nalaze se u tablici 9. ovisno o gore provedenoj procjeni rizika ovdje možemo pronaći neke od preporučenih mjera koje bi mogle ukloniti ili svesti na minimum opasnosti koje postoje na radnim mjestima.

Tablica 8. Preporučene mjere za umanjivanje rizika [4]

Razina	Rizik	Preporučene mjere
1	Beznačajan	Dodatne mjere nisu potrebne Preporuča se informirati radnike
2	Prihvatljiv	Održavati postojeću situaciju ili ju poboljšati Informirati radnike
3	Srednje velik	Poduzimati mjere za poboljšanje Redovno i ciljano pratiti zdravstveno stanje radnika Informirati radnike
4	Velik	Odmah poduzeti mjere Odmah kontrolirati zdravstveno stanje Upozoriti radnike na opasnost
5	Vrlo velik	Odmah zaustaviti proces rada Hitno poduzeti mjere

Mjere za umanjivanje možemo i za svaku opasnost pojedinačno predložiti.

<u>Mehaničke opasnosti</u>

Alati i uređaji trebaju se koristiti samo u svrhu za koju su namijenjeni. Oštre predmete poput noževa treba prenositi i čuvati u posebnim predviđenim spremnicima za noževe. Zabranjeno je dobacivanje oštrih predmeta drugim radnicima.

Radne površine kojima se kreću radnici moraju biti ravne, glatke a ne klizave, te čiste i osvijetljene. Na prolazima se ne smiju nalaziti nagomilani materijali, papiri, razni predmeti i sl. jer se preko njih može lako pasti. Primjeti li radnik razlivenu tekućinu ili odbačeni predmet odmah o tome mora obavijestiti osobe zadužene za održavanje radnog mjesta. Svi radnici moraju biti upoznati s ispravnim radnim postupcima. [8]

Prilikom upravljanja automobilom radnici moraju biti osposobljeni za upravljanje vozilom i moraju biti upoznati s propisima u prometu. Automobil mora redovito biti pregledavan i održavan a svaki kvar treba prijaviti osobi za održavanje vozila. Nije dozvoljeno vršiti prijevoz u neispravnom vozilu.

Električni udar

Samo osposobljeni radnici smiju obavljati poslove održavanja i popravljanja električnih uređaja i instalacija. Koristiti samo ispravnu radnu opremu i neoštećene produžne kablove. Redovno provjeravati ispravnost električnih instalacija. Na razvodne ormare istaknuti znakove opasnosti od udara električne struje. Poštivati ispravne radne postupke. [9]

Psihofiziološki napori

Izvori psihofizioloških napora javljaju se na poslovima koji obuhvaćaju odgovornost za imovinu, štićene osobe ili objekte. Radnici na ovim radnim mjestima rukuju i vatrenim oružjem te su posebno obučeni za rad sa istim. Navedena opasnost nije u potpunosti uklonjiva primjenom osnovnih pravila zaštite na radu te su na tim radnim mjestima utvrđeni poslovi sa posebnim uvjetima rada. [9]

6. OSOBNA ZAŠTITNA SREDSTVA I OPREMA U OBAVLJANJU POSLOVA TJELESNE ZAŠTITE

Pravilnikom o uporabi osobnih zaštitnih sredstava definirano je da su osobna zaštitna sredstva, ona sredstva koja radnik nosi, drži ili na bilo koji drugi način upotrebljava pri radu, čime ga štite od rizika vezanog za njegovu sigurnost i zdravlje.

Poslodavac mora utvrditi vrstu osobnog zaštitnog sredstva koje odgovara stanju na radnom mjestu uzimajući u obzir razinu rizika, učestalost izlaganja rizicima, karakteristike radnog mjesta i zadovoljavanje osobni zaštitnih sredstava okolnostima, vremenu i uvjetima u kojima ih radnik mora koristiti. [24]

Pri izradi procjene opasnosti poslodavac mora ocijeniti da li osobna zaštitna sredstva koja radnici moraju upotrebljavati i ispunjavaju zahtjeve iz Pravilnika o uporabi osobnih zaštitnih sredstava. Poslodavac određuje osobna zaštitna sredstva na temelju procjene rizika za sigurnost i zdravlje kojima su radnici izloženi pri radu. Pritom poslodavac postupa po temeljnim načelima zaštite na radu, i shodno Pravilniku o uporabi osobnih zaštitnih sredstava, osigurava radnicima osobna zaštitna sredstva koja ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- moraju biti oblikovana i izrađena u skladu s propisima i propisanim tehničkim zahtjevima,
- moraju biti namjenski izražena za zaštitu predviđenih rizika,
- ne smiju uzrokovati veće rizike za sigurnost radnika,
- moraju odgovarati specifičnim ergonomskim potrebama,
- moraju biti tako izrađena, da ih može korisnik pravilno prilagoditi na jednostavan način. [5]

Sredstva zaštite nisu samo ona sredstva koja radnik nosi, već koje drži odnosno na određeni način koristi pri radu. Da bi se određene mjere i aktivnosti u području zaštite na radu mogle uspješno provoditi, neophodna su određena materijalizirana zaštitna sredstva. Pod sredstvima zaštite na radu podrazumijevaju se:

- uređaji, naprave, oprema i druga sredstva i prostorije u građevinskim objektima,
- uređaji i naprave kao oruđa za rad (alati, instrumenti, strojevi i dr.),
- uređaji, naprave i oprema na transportnim sredstvima i komunikacijama,
- uređaji, naprave i druga sredstva za sprječavanje štetnog djelovanja buke i vibracija, zračenja i opasnih štetnih tvari,
- uređaji, naprave i oprema za spašavanje i zaštitu požara te pružanje prve pomoći,
- osobna zaštitna sredstva i oprema. [5]

Slika 5. Osobna zaštitna sredstva [30]

Stručnjaci u obavljanju poslova privatne zaštite često su puta prva linija obrane kad nešto krene po zlu u štićenom prostoru. Osobe koje traže takvu vrstu karijere trebale bi znati da postoji mnogo opreme koja bi ih zaštitila i koja koja bi štitila imovinu koju treba čuvati. Prvobitno razmatranje bilo kojeg dijela opreme je da se treba koristiti onda kada je to potrebno. Nema svrhe ako osobe ne nose i ne koriste osobnu zaštitnu opremu i sredstva na ovakvim poslovima. [10]

6.1. Osobna zaštitna sredstva i oprema za radno mjesto – čuvar

Zaštitne kape specijalnih namjera

Namjena: služe radnicima u određenim službama, ustanovama i poduzećima za zaštitu gornjeg dijela glave od raznih nečistoća, vremenskih prilika ili neprilika (sunce, magla, kiša, rosa, snijeg). Isto tako može služiti i kao sastavni dio uniforme, radi simboliziranja službe i imidža u prepoznavanju institucije. [5]

Zaštitna podkapa

Namjena: služe radnicima pri obavljanju određenih poslova za zaštitu od visokih odnosno niskih temperatura. Imaju higijensku i zaštitnu namjenu.

Zimske zaštitne rukavice

Namjena: za zaštitu ruku radnika pri radu na poslovima niskih temperatura i za zaštitu od mehaničkih oštećenja.

Radne cipele

Namjena: za zaštitu najvećeg djela radnika pri obavljanju svakodnevnih poslova (klizanje, kretanje, penjanje, zaštita od hladnoće i mehaničkih ozljeda).

Radna uniforma

Namjena: služi radnicima pri obavljanju poslova kao dio imidža ustanove za koju rade i radi lakše prepoznatljivosti. [5]

Svjetiljke

Namjena: čuvarima i zaštitarima pružaju se teške svjetiljke koje pružaju dvije osnovne vrste osobne zaštite. Prvo, svjetiljka pruža svjetlo. Svjetlost je očito potrebna za noćne aktivnosti. Svjetiljka je također dobra za dnevne aktivnosti jer pruža praktičnost što omogućuje vid na tamnim mjestima. Drugo, baterijska svjetiljka može se koristiti kao obrambeno sredstvo. Svjetiljke mogu služiti kao priručno sredstvo za samoobranu. Naime one nude mogućnost radniku da se obrani u slučaju iznenadnog napada od strane napadača. [10]

Kao primjer možemo navesti tako zvane taktičke svjetiljke, za njihovu upotrebu osoba mora biti sigurna što je meta, gdje je meta, što se nalazi iza mete ili u njenoj nepotrebnoj blizini. Svrha baterije je da osvjetli metu te da svojim svjetlosnim snopom privremeno dezorijentira napadača što daje vremena napadnutom radniku da djeluje u daljnjem smislu samoobrane. Slika nam prikazuje taktičnu lampu. [20]

Slika 6. Taktička svjetiljka [30]

Slika 7. Čuvar na radnom mjestu [30]

6.2. Osobna zaštitna oprema i sredstva za radna mjesta – zaštitar

Zaštitne kape specijalnih namjera

Zaštitari osobito oni koji dugo rade na otvorenom, trebaju odgovarajuće pokrivalo za glavu radi zaštite od vanjskih elemenata. Postoje različite vrste kapa koje štite od ekstremnih vremenskih uvjeta, poput snježnih dana ili iznimno vrućih dana. [5]

Zaštitna podkapa

Namjena: služe radnicima pri obavljanju određenih poslova za zaštitu od visokih odnosno niskih temperatura. Imaju higijensku i zaštitnu namjenu. [5]

Svjetiljke

Namjena: čuvarima i zaštitarima pružaju se teške svjetiljke koje pružaju dvije osnovne vrste osobne zaštite. Prvo, svjetiljka pruža svjetlo. Svjetlost je očito potrebna za noćne aktivnosti. Svjetiljka je također dobra za dnevne aktivnosti jer pruža praktičnost što omogućuje vid na tamnim mjestima. Drugo, baterijska svjetiljka može se koristiti kao oružje. Svjetiljke mogu služiti kao priručno sredstvo za samoobranu. Naime one nude mogućnost radniku da se obrani u slučaju iznenadnog napada od strane napadača. [10]

Radne cipele

Obuća koju obično koristi većina osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite su čizme. U većini slučajeva nose se crne čizme ili cipele. Budući da mnoge osobe koje obavljaju poslove privatne zaštite provode puno vremena na nogama, morat će uložiti u vrstu obuće koja pruža udobnost, izdržljivost i podršku. Obuća s kliznom površinom najbolje će ih zaštititi na višestrukim površinama i u nepovoljnim vremenskim uvjetima. [10]

Pojas

Osobe zadužene za obavljanje poslova privatne zaštite trebaju posebno dizajniran remen koji se može koristiti za nošenje potrebne opreme. Pojasevi imaju dijelove koji ili klize ili se spajaju na pojas kako bi se smjestilo što više uređaja što je potrebno za nošenje u tom položaju [10]

Slika 8. Prikazuje kako izgleda zaštitni pojas za zaštitare.

Slika 8. Zaštitni pojas [30]

Zaštitni prsluk

Većina radnika nosi neki oblik prsluka. Prsluci mogu biti različite namjene. Tako postoje zimski prsluci koji osiguravaju toplinu tijela, prsluci koji služe za zaštitu od metaka odnosno pancirni prsluci. Vrsta prsluka odabranog za zaštitu ovisi o opasnosti koja može nastati. [9]

Slika 9. Prikazuje nam zaštitne prsluke koji se koriste prilikom obavljanja poslova privatne zaštite za radno mjesto zaštitara.

Slika 9. Zaštitni prsluk [30]

Oružje

Zaštitari su osposobljeni za držanje i rukovanjem vatrenim oružjem stoga im se i dodjeljuje na radnome mjestu. [10]

Zaštitar u obavljanju poslova tjelesne zaštite smije koristiti pištolj ili revolver i streljivo sa zrnom promjera najmanje 9 mm za pištolj i 0.38 «specijal» za revolver. Zaštitar u obavljanju poslova tjelesne zaštite ne smije koristiti streljivo koje je zabranjeno odredbama Zakona o oružju. [27]

Slike 10. i 11. prikazuju kako oružje za zaštitara može izgledati.

Slika 10. Pištolj 9 mm [30]

Slika 11. Revolver 0.38 mm [30]

Možemo uočiti da radna odora ili odijelo mogu varirati ovisno o zadatku ili poslu koju osoba obavlja. (Slike 12. i 13.). Dok u konačnici slika 14. prikazuje osobnu zaštitnu opremu za zaštitara.

Slika 12. Zaštitari [30]

Slika 13. Zaštitar [30]

Slika 14. Osobna zaštitna oprema zaštitara [30]

7. PRAVA I OBAVEZE POSLODAVCA I RADNIKA KOJI OBAVLJANJU POSLOVE TJELESNE ZAŠTITE U VEZI SA ZAŠTITOM NA RADU

Radnici, njihovi predstavnici i drugi koji u skladu s općim propisima o radu, kao rukovodeći radnici ili članovi obitelji poslodavca fizičke osobe, ostvaruju pravo samostalno odlučivati o svojem radnom vremenu, stanci te o dnevnom i tjednom odmoru imaju sljedeće obveze:

- Postupati u skladu s uputama poslodavca za sprječavanje, uklanjanje ili smanjivanje opasnosti na radu ili u vezi s radom.
- Surađivati s poslodavcem radi sprječavanja, uklanjanja ili smanjivanja opasnosti na radu ili u vezi s radom. [11]

7.1. Obveza osposobljavanja za rad na siguran način

Poslodavac je obvezan, na temelju procjene rizika, provesti osposobljavanje radnika za rad na siguran način, i to:

- prije početka rada
- kod promjena u radnom postupku
- kod uvođenja nove radne opreme ili njezine promjene
- kod uvođenja nove tehnologije
- kod upućivanja radnika na novi posao, odnosno na novo mjesto rada
- kod utvrđenog oštećenja zdravlja uzrokovanog opasnostima, štetnostima ili naporima na radu. [17]

Poslodavac osposobljavanje provodi na način da radnika obavijesti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika (o organizaciji rada, rizicima i načinu izvođenja radnih postupaka i sl.), da radniku objasni i da radnika osposobi za praktičnu primjenu mjera zaštite na radu koje je dužan primjenjivati tijekom rada u skladu s procjenom rizika kojima je izložen na radu i u vezi s radom. [17]

Poslodavac je obvezan osposobljavanje radnika, ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu provoditi tijekom radnog vremena o svom trošku.

Poslodavac ne smije dozvoliti samostalno obavljanje poslova radniku koji prethodno nije osposobljen za rad na siguran način.

Radniku koji nije osposobljen za rad na siguran način poslodavac je obvezan osigurati rad pod neposrednim nadzorom radnika osposobljenog za rad na siguran način, ali ne dulje od 60 dana. [17]

Također, poslodavac je osposobljavanje za rad na siguran način dužan obaviti u roku od 30 dana od dana zapošljavanja radnika. U protivnom, poslodavac može biti kažnjen novčanom kaznom od 10.000 do 40.000 kn. [18]

Osposobljavanje radnika za rad na siguran način provode stručnjaci zaštite na radu zaposleni kod poslodavca, odnosno stručnjaci zaštite na radu II. stupnja zaposleni kod osobe ovlaštene za osposobljavanje radnika. [17]

Osoba ovlaštena za obavljanje poslova osposobljavanja za rad na siguran način mora imati osnovna andragoška znanja. Poslodavci mogu, ako imaju zaposlenog stručnjaka zaštite na radu, sami izrađivati programe osposobljavanja i provoditi osposobljavanje ili osposobljavanje mogu povjeriti osobi ovlaštenoj za osposobljavanje radnika.

Program osposobljavanja radnika se sastoji od teoretskog osposobljavanja koje se provodi za sve radnike ovisno o poslovima koje će obavljati i praktičnog osposobljavanja na mjestu rada, osim za poslove s malim rizicima za koje je dovoljno provesti teoretsko osposobljavanje. Program osposobljavanja radnika mora obuhvaćati i upute proizvođača opreme i opasnih kemikalija koje radnik koristi tijekom rada, te popis pisanih uputa za rad na siguran način za sve poslove koje radnik obavlja. Praktični dio osposobljavanja radnika provodi ovlaštenik koji neposredno rukovodi radom osposobljavanog radnika i stručnjak zaštite na radu zadužen za osposobljavanje radnika. [17]

O provedenom osposobljavanju radnika sastavlja se zapisnik kojeg je posodavac obavezan čuvati. Zapisnik o ocjeni osposobljenosti radnika za rad na siguran način sastavljaju i potpisuju neposredni ovlaštenik osposobljavanog radnika, radnik i stručnjak zaštite na radu. [17]

Slika 15. Izobrazba u segmentu privatne zaštite [30]

7.2. Obveza rada dužnom pažnjom

Kako postoje obveze poslodavca prema sigurnosti i zaštiti zdravlja i života svoga radnika, tako je i radnik dužan postupati prema skladu s obavezama i zadanim uputama prema svom poslodavcu i poslu kojega obavlja.

1. Radnik je obvezan i odgovoran obavljati poslove dužnom pažnjom te pri tome voditi računa o svojoj sigurnosti i zaštiti zdravlja, kao i sigurnosti i zaštiti zdravlja ostalih radnika, koje mogu ugroziti njegovi postupci ili propusti na radu.
2. Smatra se da radnik radi dužnom pažnjom kada poslove obavlja u skladu sa znanjima i vještinama koje je stekao tijekom osposobljavanja za rad na siguran način te kada radi po uputama poslodavca, odnosno njegovog opunomoćenika, tako da:

- prije početka rada pregleda mjesto rada te o uočenim nedostacima izvijesti poslodavca ili njegovog opunomoćenika
- pravilno koristi sredstva rada
- pravilno koristi propisanu osobnu zaštitnu opremu, koju je nakon korištenja obvezan vratiti na za to određeno mjesto
- pravilno koristi i samovoljno ne isključuje, ne vrši preinake i ne uklanja zaštite na sredstvima rada
- odmah obavijesti poslodavca, njegovog opunomoćenika, stručnjaka zaštite na radu ili povjerenika radnika za zaštitu na radu o svakoj situaciji koju smatra značajnim i izravnim rizikom za sigurnost i zdravlje, o nepostojanju ili nedostatku uputa za takvu situaciju, kao i o bilo kojem uočenom nedostatku u organiziranju i provedbi zaštite na radu
- posao obavlja u skladu s pravilima zaštite na radu, pravilima struke te pisanim uputama poslodavca
- prije odlaska s mjesta rada ostavi sredstva rada koja je koristio u takvom stanju da ne ugrožavaju ostale radnike ili sredstva rada [11]
- surađuje s poslodavcem, njegovim opunomoćenikom, stručnjakom zaštite na radu, specijalistom medicine rada i povjerenikom radnika za zaštitu na radu. [11]

7.3. Obveza suradnje

1. Radnik je obvezan surađivati s poslodavcem, njegovim opunomoćenikom, stručnjakom zaštite na radu, povjerenikom radnika za zaštitu na radu i specijalistom medicine rada u rješavanju svih pitanja zaštite na radu, osobito dok se ne osigura da radni okoliš i uvjeti rada ne predstavljaju rizik za sigurnost i zdravlje te dok se u cijelosti ne postigne zaštita na radu u skladu sa zahtjevima tijela nadležnih za nadzor provedbe zaštite na radu.
2. Radnik nije obvezan snositi troškove u vezi s primjenom pravila zaštite na radu i zdravstvenih mjera.

3. Radnik mora odmah izvijestiti poslodavca, njegovog opunomoćenika, stručnjaka za zaštitu na radu ili povjerenika za zaštitu na radu o svakoj činjenici za koju smatra da predstavlja neposredni rizik za sigurnost i zdravlje, kao i o svakom drugom nedostatku u sustavu zaštite na radu.
4. Radnik ima pravo odbiti raditi i napustiti mjesto rada ako mu izravno prijeti rizik za život i zdravlje, sve dok poslodavac ne poduzme korektivne mjere te zbog takvog postupanja ne smije trpjeti štetne posljedice.
5. Poslodavac ne smije zahtijevati od radnika da ostane na mjestu rada dok na tom mjestu postoji izravan i ozbiljan rizik za život i zdravlje radnika.
6. O postupku odbijanja rada i napuštanja radnog mjesta u slučaju rizika za život i zdravlje, radnik mora obavijestiti poslodavca, njegovog opunomoćenika, stručnjaka za zaštitu na radu ili povjerenika radnika za zaštitu na radu.
7. Ako radnik u slučaju rizika za život i zdravlje odbije rad i napusti radno mjesto, poslodavac, njegov opunomoćenik, odnosno radnik ili povjerenik radnika za zaštitu na radu obvezni su bez odgađanja izvijestiti nadležnog inspektora koji je obvezan u roku od 48 sati utvrditi činjenično stanje i osnovanost navoda radnika. [11]
8. Za vrijeme dok ne radi zbog izbjegavanja izloženosti izravnom i ozbiljnom riziku za život i zdravlje, radnik ima pravo na plaću i druga prava iz radnog odnosa u skladu s općim propisom o radu. [11]

7.4. Zdravstveni pregledi osoba koje obavljaju poslove tjelesne zaštite

Pravilnikom se propisuju uvjeti koji moraju ispunjavati zdravstvene ustanove i specijalističke ordinacije za medicinu rada koje obavljaju zdravstvene preglede kojima se utvrđuje zdravstvena sposobnost za obavljanje poslova čuvara i zaštitara zaposlenih u ovlaštenoj pravnoj osobi za obavljanje privatne zaštite te način i postupak obavljanja zdravstvenih pregleda, popis kontraindikacija za obavljanje poslova čuvara i popis bolesti i zdravstvenih stanja koja osobu čine nesposobnom za poslove zaštitara.

Zdravstveni pregledi mogu se obavljati u zdravstvenim ustanovama i specijalističkim ordinacijama za medicinu rada koje ispunjavaju uvjete propisane Pravilnikom. [28]

7.4.1. Zdravstveni pregledi za čuvara

Zdravstveno stanje čuvara utvrđuje se na zdravstvenom pregledu. Uz pregled specijalista medicine rada, zdravstveni pregled sadrži i:

- spirometriju;
- EKG;
- pregled ortoreterom (vid, prostorni vid, raspoznavanje boja);
- audiogram.
- laboratorijske pretrage
- psihologijsku obradu

Kandidati za čuvara dužni su učiniti prethodni zdravstveni pregled, a svakih pet godina ponovni periodički zdravstveni pregled. [22]

Rok za obavljanje periodičkoga zdravstvenog pregleda počinje teći od datuma naznačenoga na posljednjem uvjerenju isprave o sposobnosti koju izdaje nadležna zdravstvena ustanova, odnosno specijalistička ordinacija za medicinu rada.

Čuvari moraju učiniti izvanredni zdravstveni pregled i prije isteka roka po zahtjevu:

- nadležnoga rukovoditelja u ovlaštenoj pravnoj osobi,
- inspektora Ministarstva unutarnjih poslova,
- nadležnoga liječnika primarne zdravstvene zaštite i
- čuvara osobno. [22]

Troškove izvanrednoga zdravstvenog pregleda snosi podnositelj zahtjeva. Uz pregled specijaliste medicine rada u prethodnom pregledu sudjeluje i psiholog. Ako ne dođe do bitne promjene zdravstvenog stanja koje utječe na psihičku sposobnost čuvara, psihologijska se obrada vrši svakih 6 godina. O potrebi češćeg psihologijskog pregleda odlučit će specijalist medicine rada na periodičkom, odnosno izvanrednom pregledu.

Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti za poslove čuvara izdaje specijalist medicine rada, a ocjena glasi »sposoban«, »nesposoban« i »potrebna daljnja obrada«. Liječnik specijalist medicine rada dužan je liječničku svjedodžbu izdati u roku od 15 dana od započetog pregleda. Nakon dopunske obrade liječnik je dužan u roku od 30 dana od započetoga rada izdati liječničku svjedodžbu sa napisanom ocjenom. Ako specijalist medicine rada procjeni da je čuvara potrebno pregledati u vremenu kraćem od propisane dvije godine dužan je taj rok u svjedodžbi napisati. [22]

7.4.2. Zdravstveni pregledi za zaštitara

Zaštitari obavljaju redovite (prethodni i periodički) i izvanredan zdravstveni pregled. Prethodni se pregled obavlja prije zaposlenja na mjesto zaštitara u privatnoj zaštiti.

Zaštitari su obvezni obaviti periodični pregled svake tri godine, a izvanredni zdravstveni pregled po zahtjevu:

- nadležnoga rukovoditelja u ovlaštenoj pravnoj osobi,
- inspektora Ministarstva unutarnjih poslova,
- nadležnoga liječnika primarne zdravstvene zaštite i zaštitara osobno. [28]

Zdravstvena sposobnost zaštitara u privatnoj zaštiti utvrđuje se na temelju liječničkoga pregleda i zdravstvene dokumentacije koja se sastoji od pregleda razvrstanih po specijalnostima:

1. Specijalist medicine rada,
2. Laboratorij,
3. Oftalmolog u specijalističkom pregledu očiju,
4. Otorinolaringolog,
5. Psihologijska obrada,
6. Neurolog,
7. Psihijatar. [28]

Zdravstvenu sposobnost zaštitara na prethodnom, periodičkom i izvanrednom zdravstvenom pregledu, Povjerenstvo ocjenjuje ocjenom: »sposoban za poslove zaštitara« ili »nesposoban za poslove zaštitara«. Ocjena »sposoban za poslove zaštitara« daje se ako je svaki član Povjerenstva donio ocjenu da je zaštitar »sposoban za poslove zaštitara u privatnoj zaštAko i jedan član Povjerenstva donese ocjenu da je zaštitar »nesposoban za poslove zaštitara u privatnoj zaštiti« u Uvjerenje se upisuje takva ocjena.

Povjerenstvo zaštitara u privatnoj zaštiti ocjenjuje nesposobnim, ako utvrdi bolest, stanje, ozljedu ili njihovu posljedicu (e), odnosno tjelesnu manu/mane koja je zapreka za uspješno obavljanje poslova zaštitara.

Zaštitar koji odbije pristupiti prethodnom ili periodičkom zdravstvenom pregledu ili ga ne dovrši bez valjanoga razloga u roku od 15 dana od početka pregleda, oglašava se nesposobnim za obavljanje poslova zaštitara. [28]

8. ZAKLJUČAK

Privatna zaštita jedna je od najstarijih djelatnosti te je stoga opće poznata i prihvaćena u društvu jer je upravo sigurnost bila ona osobna ili imovinska veoma važna stavka današnjice i normalnog funkcioniranja društva.

Privatna zaštita javila se kao posljedica povećanja opsega privatnog vlasništva, posebno u vrijeme industrijske revolucije, kada su države, da bi odgovorile na tu pojavu, trebale povećati broj službenika sigurnosti i za njih povećati financijska izdvajanja.

Poslovi privatne zaštite mogu se obavljati samo unutar i oko štićenog objekta ili oko štićene osobe unutar perimetra zaštite, što znači da se poslovi privatne zaštite načelno ne obavljaju na javnim površinama, osim u iznimnim slučajevima.

Poslove privatne zaštite mogu obavljati osobe koje su ispunile sve zahtjeve u vezi stručne spreme i osposobljavanja za čuvara ili zaštitara i koje su zdravstveno sposobne za ovu vrstu rada.

Kako je istaknuto u radu, temeljna razlika između obavljanja poslova privatne zaštite i policije nalaze se u posebnim ovlastima koja su dana čuvarima a još više zaštitarima.

Prilikom obavljanja poslova privatne zaštite čuvari i zaštitari dužni su postupati čovječno i poštovati dostojanstvo, ugled i čast svake osobe te druga temeljna prava i slobode čovjeka. Primjenjene ovlasti moraju biti razmjerne potrebi zbog koje se poduzimaju te ne smiju izazvati veće štetne posljedice od onih koje bi nastupile da nisu primjenjene.

Kao glavnu temu u radu, baza je na procjeni rizika za poslove privatne zaštite. Temelj početka izrade procjene rizika nalazi se u tome da je poslodavac upoznat sa svojim obavezama prema svojim zaposlenicima te kao obavezu mora provesti procjenu rizika za svako pojedino mjesto.

Procjenom rizika ustvrđuju se sve moguće opasnosti i štetnosti koje mogu nastati kao vjerojatnost i posljedica. Tako se dobiva i glavna formula procjene rizika koja glasi da se umnoškom vjerojatnosti i posljedica dobiva konačan rizik.

Provedenom procjenom utvrđeno je da su čuvari i zaštitari izloženi mehaničkim opasnostima, opasnostima od električne struje te psihofiziološkim naporima, što ovisi o posebnostima objekta i prostora u kojem se obavljaju poslovi privatne zaštite.

Nadalje, prilikom procjene rizika i osposobljavanja za rad na siguran način i radnik i poslodavac dužni su ispunjavati svoje obaveze prema sigurnosti i zaštiti na radu.

Tako je poslodavac uz izradu procjene rizika dužan svoje radnike na vrijeme osposobiti za rad na siguran način i osigurati im sigurna sredstva rada kao i osobnu zaštitnu opremu.

Shodno tome, radnik je dužan prema poslodavcu proći sigurnosnu obuku za rad na siguran način u poslovima privatne zaštite i dužan je nositi, čuvati i održavati osobna zaštitna sredstva koja su mu dodijeljena. Isto tako on je dužan poslodavcu prijaviti sve nepravilnosti tijekom rada kako bi se moguće opasnosti uklonile ili umanjile na vrijeme.

Zaključno provedenoj procjeni rizika u radu možemo reći da se poslovi privatne zaštite svrstavaju u jedan od rizičnijih poslova današnjice. Čuvari i zaštitari svojim radom riskiraju svoj život i zdravlje za dobro pojedinca ili zajednice. I zato je neophodno i važno provoditi procjenu rizika kako bi im se osigurali što bolji uvjeti rada.

Procjenu rizika treba konstantno provoditi i poboljšavati kako bi se maksimalno osiguralo radno mjesto čuvara ili zaštitara, tim više jer su poslovi privatne zaštite preduvjet za normalno funkcioniranje društva bez straha za vlastitu sigurnost ili sigurnost imovine.

9. LITERATURA

Knjige i stručni članci:

[1] Dobranović Željko, Mihaljević Branko, (2008). *Privatna zaštita u normi i praksi*, Velika Gorica, Veleučilište Velika Gorica,

[2] Kalem Davor, Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, *Sigurnost*, 54 (2012), 1: 45-54,

[3] Škrtić Dražen, Ograničenja za uporabu sile u obavljanju poslova privatne zaštite, Sigurnost, 52 (2010), 1: 49-59,

[4] Hrvatski zavod za zaštitu rada i sigurnost na radu, Praktična smjernica za procjenu rizika na radu, Twining projekt EU, Zagreb, 2011.

[5] Vučinić Jovan, Vučinić Zoran, (2011). Osobna zaštitna sredstva i oprema, Drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Karlovac, Veleučilište u Karlovcu,

[6] Maršić Matko, Ljubin Tajana, Britvec Anita, Evaluacija dvije metode nastave za sigurnost rukovanja vatrenim oružjem, UDK: 371.398:351.753.3, ožujak, 2007.

Članci s interneta:

[7] http://zuznr.hr/znr/procjena-rizika/
Pristupila: 2018-05-23

[8] http://www.zastitanaradu.eu/component/k2/item/770-psihofizioloski-napori.html
Pristupila: 2018-05-23

[9] http://tgholding.hr/pdf/zastitanaradu/Procjenarizika.pdf
Pristupila: 2018-05-28

[10] https://www.securitydegreehub.com/what-kind-of-personal-protective-equipment-is-available-for-security-guards/
Pristupila: 2018-05-25

[11] http://zuznr.hr/prava-i-obveze-radnika-u-vezi-sa-zastitom-na-radu/
Pristupila: 2018-05-25

[12] http://www.zastitanaradu.eu/component/k2/item/555-mehanicke-opasnosti.html
Pristupila: 2018-06-11

[13] http://www.msd-prirucnici.placebo.hr/msd-prirucnik/neurologija/poremecaji-budnosti-i-spavanja/poremecaji-dnevnog-ritma-spavanja
Pristupila: 2018-08-25

[14] http://www.sigurnomjesto.hr/savjetovanje/oblici-nasilja/
Pristupila: 2018-08-25

[15] https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/Priru%C4%8Dnik%20o%20diskriminaciji%20i%20mobbingu%20na%20radnom%20mjestu.pdf
Pristupila: 2018-08-25

[16] http://zastita.info/hr/clanak/2011/12/zastitari-se-ne-usude-pozaliti-cak-ni-svojim-lijecnicima,209,6605.html
Pristupila: 2018-08-26

[17] https://www.zastita.eu/strucni-clanci/zastita-na-radu/osposobljavanje-radnika-za-rad-na-siguran-nacin-72
Pristupila: 2018-08-26

[18] https://www.zastitanaradu.com.hr/Obveze-poslodavca/
Pristupila: 2018-08-26

[19] https://www.index.hr/magazin/clanak/rene-bitorajac-sipkom-slomio-ruku-cuvaru-parkiralista/198071.aspx
Pristupila: 2018-09-21

[20] http://www.suzavac-argus.com/lampe.html
Pristupila: 2018-09-21

Propisi:

[21] Zakon o privatnoj zaštiti, Narodne novine br. 68/03, 31/10 i 139/10

[22] Pravilnik o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti, Narodne novine br. 68/03

[23] Pravilnik o izradi procjene rizika, Narodne novine br. 71/2014

[24] Pravilnik o uporabi osobnih zaštitnih sredstava, Narodne novine br. 39/2006

[25] Zakon o kaznenom postupku, pročišćeni tekst zakona, Narodne novine br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17

[26] Pravilnik o načinu i uvjetima obavljanja poslova privatne zaštite na javnim površinama, Narodne novine br. 36/12

[27] Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, Narodne novine br. 45/2005

[28] Pravilnik o načinu utvrđivanja opće i posebne sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti, Narodne novine br. 38/2004

[29] Kazneni zakon, Narodne novine br. 125/2011

Slike:

[30] https://www.google.hr/search?hl=hr&biw=1600&bih=794&tbm=isch&sa=1&ei=pm0hWzXFO_X6QSV6KvQBg&q=za%C5%A1titari+i+%C4%8Duvari&oq=za%C5%A1titari+i+%C4%8Duvari&gs_l=img.3...2022.3944.0.4051.9.9.0.0.0.0.298.904.0j5j1.6.0....0...1c.1.64.img..3.1.142...0i30k1j0i24k1.0.A9DyhR3t3gE, Pristupila: 2018-0-21